

UDVARHELYI HIRADÓ

SZÉPIRODALMI, TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Előfizetési árak:

Egész évre 8 kor. fél évre 4 kor. negyed évre 2 korona.
Egy szám ára 16 fil. — Községek-, körjegyzők- és tanítóknak
egész évre 6 korona.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Becsek Aladár.

Hirdetések a legolcsóbban számíttatnak. Nyiltér sora
50 fillér. — Megjelen hetenként egyszer, vasárnap.
A hirdetés és nyiltér díja előre fizetendő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Becsek D Fia könyvnyomda

A bábakérdés.

Könnyműség volna napirendre térni dr. Tauffer Vilmos füzete fölött, mely a bábügyi állását ismerteti. Kimondottuk azzal a célzattal, hogy az ügy iránt fölébressze a közvélemény érdeklődését. Nem egy tudós tanár ur szakbeli produkciója ez, hanem valóban arra való, hogy úgy foglalkozzék vele az ország, mint akármelyik elsőrangú politikai problémával. A füzetéről már megemlékeztünk s közöltük legmegdöbbentőbb adatait. Megértettük belőle, hogy az utóbbi évben 650,163 csecsemő közül meghalt 155,342. Azaz: a megszületett gyermekeknek kerek egy negyedrészre. Oka pedig a nagy halandóságnak: a bábügyi rendezetlensége, azaz képzett bábáknak általános hiánya.

Egy negyedrészre az újszülötteknek meghal csecsemőkorában, mielőtt első esztendejét elérte volna. A közegészségügy nagy elhanyagoltsága mellett sűrű rendben hullanak el nagyobbacska gyermekek. Vörheny, kanyaró, difteritisz virágjában van. Segít nekik a szegénység, a tudatlanság, rossz higiénikus viszonyok megkurtítják a felnőttek élettartamát is. Magyarországon az átlagos életkor körülbelül harmincznégy esztendő. Ezek tények, melyek keretében a mindennapos élet elhelyezkedik anélkül, hogy valami rendkívülit látnánk benne.

Pedig a tények rendjében megnyugodni nem szabad, mert ha időlegesen járvány fenyeget, kényszer rendszabályokkal megindul a szervezett védelmi akció, az elővigyázat.

Nagy gondosság ez, szükséges és humánus. De alapjában véve az incidensszerencsétlenségek aránylag kevés kárt okoznak az em-

berállományban. Legalább ahhoz az óriási kárhoz képest, mely nap-nap mellett a megállapított normális viszonyok mellett pusztítja az emberéletet. Ha szerencsétlenség esetén tíz gyermek odavész, az ország lázba jut. De hogy százezrek halnak meg, akik élhetnének: nem háborgatja nyugalmunkat.

A legszörnyűbb azonban elgondolni ezt a tényt szociális vonatkozásaiban. A gyermekszüléseknek ez a negyedrészre, mely pusztán a halandóság rovatát gazdagítja — első szempillantásra úgy látszik — a szegényekre tartozik. Mert főképen ezeknek nem jut bába. A nagy városok és nagy községek jobbmódu elemei valamiképpen el vannak látva s ha nagyobb nehézséggel is, de mindenesetre szert tehetnek segítségre. Ám ahol bába nincs és a bába drága, ott a szegény ember magzata ugyszólván meg van fosztva legegységesebb és a legszentebb jogától: a születéshez való jogtól.

Ijesztő gondolat: bethlehemi módon pusztulnak gyermekek, akik élhetnének, de meg kell halniok, mivel pénz nélkül nem lehet születni. Képtelen állapot: az állam lemond az emberéletben való nagy meggazdagodásról azért, mivel a vagyoni költségvetését nem akarja terhelni nagyobb közegészségügyi kiadásokkal.

Elvontan úgy látja az ember, hogy amikor bábák hiánya miatt évenként százötvenezer gyermek pusztul el, akkor meg kell mozdulnia a falu birájától kezdve a belügyminiszterig minden hivatalos személyiségnek, az utcáseprőtől az istállótulajdonosig az egész társadalomnak s meg sem nyugodni addig, míg a bajon segítve nincsen. Nincs az az anyagi áldozat, melyet ennyi emberélet megmentésére sokallani lehetne. Nincs

fontosabb föladata az államnak, mint megadni az élethez való jogot azoknak az elkárhozott magzatoknak, akiknek már a világrajutásuk is utját állja a nyomorúság: szegény ember gyermeke vagy — nincs jussod élni!

Nem bábakérdés ez, hanem életkérdés. És nem az orvos-tudósokra tartozik, hanem az egész országra. Hiszen ha csak gyermekhalandóságról volna szó! Hanem ez a primitív intézmény végzetesen kihat az asszony-halandóságra is. Nemcsak a magzat pusztul el a szülésnél való szakszerű segítség hiánya miatt, hanem elpusztul az anya is. Ha túl is éli a szülést, belenyomorodik egész életére. Tudjuk mindnyájan, a szegény vidéki asszonyok, különösen a parasztasszonyok milyen korán vénülnek. Okát az orvosok már az első szülésben találják. Kellő vigyázat nélkül, segítség és ápolás nélkül a szegény anya megszüli gyermekét és pihenés, gyógyulás nélkül munkába megy. Amikor viskóján újra kelepelve a gólya, már csak nyomorék asszonynak nyomorék gyermekét hozza. A magyar asszony satnyulása pedig a magyar faj satnyulását jelenti.

Közéletünk most kezd európaivá válni: foglalkozunk az ország létérdekeivel, az érdeklődés és a munka tárgya az anyagi haladás. Megismertük, hogy ez a kor a közgazdasági feladatoké. Ennek a józan, termékeny fölfogásnak még egy lépést kell előre tennie: az anyagi érdekek mellett föl kell ismernie az emberélet nagy érdekét is. A közegészségügy még a kultúra ügyénél is előbbrevaló. Megóvni és erősíteni az egyének életét: állami érdek és állami föladat. Végre is a legegységesebb joga az embernek, hogy a természet procezzusaiban szociál-

Egy szegény ördög.

Igaza volt Eleméri Sándornak, mikor egyszer, régen, egy szép nyári napon nagy szomoruan mondta:

— Csak nyár ne lenne soha! Mert ilyenkor fáj az embernek legjobban a szegénysége. Még a nap ragyogása is mintha gunyolná az embert, rásütvén halovány arcára és mecsiklandozván azt sugaraival, mintha mondaná:

Nem szégyenled magad, nyár közepén a nagy városban maradni? Mikor mindenki megy hűsölni, pihenni, üdülni! Vagy te nagyon egészséges vagy, hogy itt maradsz? . . .

— Nyomorult ez a nyár! A legbosszantóbb minden időszak között. Ilyenkorra mindenki szerez egy kis pénzt, hogy uraskodhassék, csak mi érezzük a koldusságunkat legjobban ilyenkor. Mindenki rohan hűsölni, fürdőzni, csak mi, a sajtó robotosai maradunk itt. Hová is mehetnék én? Valami rongyos faluba, de még oda se! Arra se telik, hogy husz forintot fizessenek valahol egy szobáért.

S minek is mennék, még ha telnék is. A három gyermekkel nyomorogni? Már akkor inkább itt maradok és felveszem azt a rongyos ötven forintot, a mit azért kapok, hogy lemondok a szabadságomról. Szabadság pénz nélkül! Ostobaság. A szerkesztő azt mondta, hogy vegyem ki augusztusban a négy hetemet. Legjobbkor. Elsején az egész havi fizetésemet odaadom lakbérért és menjek egy garas nélkül nyaralni! Eb, nem jól van ez így és nem jó vége lesz ennek! Mert ezt a mi munkánkat nem sokáig bírja az ember.

— De hát miért nem irsz inkább valamit? Azelőtt legalább néha lehetett valamit olvasni tőled, de most soha semmit. Pedig azzal is csak kereshetnél pénzt. Lásd, már elég jó neved volt, mikor egyszer csak, mintha elvágták volna a karrieredet.

— El is vágták. A feleségem vágta el!

— Bizony az a te nőülésed elmaradhatott volna! Do most már kár szót is vesztegetni reá. Azért te, ha igazi férfi lennél, még sem hagynád így el magad. Az ördögbe is, keményen kell beszélni az étellel. Akarni kell és meg lesz minden.

— De én már akarni sem tudok! Az élet engem már letiprott. Mindkét vállam a földet érte. S azóta nem tudok feltápászkodni. Máskor még csak nyugodtabban fekszem ott, de így nyáron szörnyű kínos érzés ott hemperegni, ott fetrengeni a földön, a meleg, piszkos földön, olyan tájon, a hol se fű, se virág nem nő. Mikor más mindenki keresi az árnyéket, a vizet, a hűsölést, a mulatságot. Meglásd, pajtás, valamelyik szép nyári napon elkövetem az a boldogságot, hogy elmegyek örökre hűsölni.

S azután el is követte. Csakugyan egy szép augusztusi napon. Épen ma két éve.

Előtte való nap egész délután nálam ült. Mintha most is látnám magam előtt magas, sovány alakját, sárga arcát, melynek nemes, szép vonásait az élet gondjai s szenvedései teljesen megváltoztatták.

Egyik cigarettát a másik után szívta el és beszélt. Őszintén, nyiltan mondta el az egész élet-történetét, a nélkül, hogy kérdeztem volna tőle.

És nekem akkor eszembe sem jutott, hogy szinte végrendeletszerűleg hagyja reám szomorú történetét. Pedig jóformán minden szavából sejthettem

volna, hogy nem bírja már tovább tűrni végzetserűleg ránehezülő sorsát s csak azért beszéli el nekem a tragédiáját, hogy azt újból maga előtt látva, biztos erőt merithessen ahhoz a szomorú tettéhez, a mit másnap elkövetett.

Emlékszem, esteledett már, mikor hozzám jött. Lämpát akartam gyújtani, de ő nem engedte.

— Jobb így — kezdte beszédét. — Jobb így a sötétben. Bár soha se lenne fény, se világosság! Minek? Csak annak, hogy nehezebben viselhessük el az örök sötétséget. Jobb lenne mindig sötétségben élni, hogy megszokjuk az örök sötétséget, a halált. Az élet rövidege úgy is micsoda a halál hosszúságához képest!

De jó is, hogy az élet ilyen rövid! Már tudniillik nekünk, koldusoknak, jó. A gazdagok szeretnék, ha hosszabb lenne, de nem lesz hosszabb; nekik is csak itt kell hagyniok a fényes palotát, a jó módot, a boldogságot és jönni le velünk együtt a férgek közé.

S ez az egy igazság van a földön. Hogy mindenkinek meg kell halni. És ez az egy bizonyosság: a halál. Nekem legalább ezen az egyen kívül nincs semmi más bizonyos dolgom. Eddig soha sem tudtam az egyik nap, hogy mi lesz másnap; ma pedig végre tudom, hogy mi lesz holnap.

Becsapom a hitelezőimet, a kiknek az mondtam, hogy holnap fogok fizetni; becsapom azt a szerkesztőt, a ki olyan megdöbbenéssel volt, hogy egy tárczára adott előleget és legfőképpen becsapom az asszonyt, a kinek a rongyos kalapja helyébe ujat ígertem. Csak hadd hordja tovább is a régit, legfeljebb fekete diszitést tehet rá.

A feleségem! Kellett nekem feleség? Dehog-

lis különbségek ne hamisítsák meg az emberi egyenlőség jogát. Ne hallgasson meg csecsemő csak azért, mert oly helyen lakik az anyja, a hol nincs bába vagy azért, mivel az apja földhöz ragadt szegény ember. A születésben is legyünk egyenlők, mint a halálban, ha már az élet folyama alatt nem lehetünk azok. Az egyén joga és a közösség érdeke követeli, hogy a tudós orvos szózata bele ne vesszen az általános közömbösségbe. Annál kevésbé, mivel a baj szörnyűségéhez képest a segítség nem is olyan nehéz. Képzett bába kell az ország minden községébe. Nők pedig, akik önálló kerésetre törek-szenek, elegenden vannak. Utat, módot kell találni, hogy erre a pályára vezessék őket és valami létminimumot kell nekik nyújtani. Ha sokba kerül is, meg kell tenni, mert a fiskális elfogultság nem vetemedhetik arra, hogy mikor százezernyi emberéletet egy bizonyos összegben meg lehet váltani, ridegen azt mondja: drága!

A székelyföld és népe.

A székelyföld és népével, ezzel az edzett, szorgalmas és kiváló jó tulajdonokkal felruházott fajjal óhajtok ezuttal foglalkozni, a midőn Darányi miniszter lejött ide Erdélybe földet vásárolni telepítési célra, de mert hiszem is: e fajt gazdasági szempontból is méltányolni igen hasznos és kötelességszerű dolog.

A székely büszke, önérzetes, egyenes jellem s még ma is sokat ad nemesi voltára. Szorgalmas munkás s e mellett furfangos is. Századokon át kelet bércei közt egy kaszttrendszer fejlődött ki náluk s magukat a haza első rendű népének, nemeseknek tudták s tartották, s e tudat még ma se halt ki náluk. A közelmúlt eme napjaiban fel voltak ruházva különböző kiváltságokkal, adót nem fizettek, tartoztak azonban katonáskodni. Birtokaik kezelésében e rendszer nem egyszer adta a munka keresztülvitelét a nők kezébe, kik e révén még ma is az összes teendőket teljesen értik.

Ily népet talált e század közepe, az egyenlőség kora a székelyekben. Az az áldásos korszak azonban, mely a népek életében egy új korszakot alkotott, a székelyek megélhetésére számos nehézségeket hozott. A régi kiváltságok egymásután tűntek el, s helyét a folytonosan szaporodó adók kétszeresen súlyosbították. A nép az átalakításra előkészítve nem volt s az új rendszer üdvös, humanus jeleit nem vette észre akkor, midőn kiváltságolt jogait látta eltűnni. Mennyire össze voltak azok növe a nép élettel, mennyire ragaszkodott e nép hozzá, elegendő rámutatnom egyetlen esetre. A kis üstös ígéretek képvi-

selőválasztás idején sokáig a legkedvesebb kortesigéret volt mindkét párt részéről, egész a közelmúltig, míg utoljára abban már senki sem hitt. Az a ki laikus szemmel nézi a kis üstös rendszert s nem ismeri minő hordereje volt annak, mosolyog rajta. De a dolog nem oly lényegtelen. Ez alapon saját termelvényét dolgozta fel a székely, házi szükségletére kitérő egészséges italhoz jutott, s a hulladék állattartására jó segítség volt.

A birtok-rendszer is új lett, elaprózta a régi székelybirtokot az örökösödés. Ismeretes dolog mindenki előtt, hogy a mezőgazdasági kultúra alkalmas terület székelyföldön nem oly nagy, mint az alföldön, vagy az ország más pontjain. A föld termőképessége is jóval gyengébb s bizony a népnek e területen megélhetése s a közterhek viselése és fizetése nem csekély terhet ad. Állattenyésztése még a legkedvezőbb, mely ma jóval rosszabb állapotok közt van, mint akár csak egy évtizeddel ezelőtt is volt.

Nagyobb uradalmi a székelyföldnek absolute nincsenek, hol a birtok nélküli nép vagy mint éves cseléd, vagy mint napszámos, vagy szakmányos munkás évente megfelelő keresethez juthatna. Ugyisint hiányzanak a nagyobb iparvállalatok, gyárak, melyek a munkáskéz tömegesebb igénybevételére vannak hivatva.

Itt-ott a tömegesebb s nagyobb erdőterületek feldolgozása nyújt némi keresetet, a mi azonban a százszorodó terheknek, s fokozódó igényeknek nem nyújt elég biztos anyagot.

Az ujkor átalakulásai a társadalmi életben, a megélhetési viszonyokban, a közterhek viselésében, a létfenntartás eszközeiben a székelyekre jóval nagyobb terhet hozott, mint a minőt ma már elviselni tudnának. Az a sok jó tudatlanság, mely e népnek öröklött tulajdona, nem volt képes ellensúlyozni az anyagi romlás bekövetkezését, s ma a földbirtok túl van terhelve, az adósság sulya alatt folyton vándorol kézzel-kézre, gazdát cserél, a nép az anyagi romlás lejtőjén halad, terjednek a rossz szokások, iszákosság s ennek kártársa a gondatlanság, könnyű adósságcsinálás, lustaság, melyek a nép boldogulásának megöli.

A székelyföldön sem hiányzanak az apróbb pénzintézetek, s a váltóval való manipuláció oly nagy kelendőségnek örvend, mint másutt akárhol.

A nép el van hanyagolva, ügyeivel senki sem gondol, nevelésére kevés gond van fordítva, nincs a ki jó példát mutasson neki.

Ez a jelenkor kórképe, ez az, a mi a jövő munkáját és teendőit megmutatja!

A székelyföld természeti fekvésénél fogva, lakói századokon a földművelés és állattenyésztéssel foglalkoztak, s ez azon alap, miből jövőre e nép magát felfenntartani képes lenne. Ezenkívül a házi iparnak minden ágában jártasok s a mai életmódjukhoz szükséges, kevés kivétellel maguk, házilag állítják elő. A munka megosztás előnyeit hazánkban egyetlen vi-

déken sem láttam előnyösebben érvényesülni mint ott, hol a nők igazán a családfenntartás munkájában oly részt vesznek, mely tanulságos példa lehetne az alföldi vidékek lakóira is. Addig, míg a férfi a nagyobb mezei munkák ideje alatt erős és edzett segítséget nyer a női munkásokban, másfelől a téli időben, késő őszen és kora tavasszal, a nők a házi iparban teljes jártassággal bírván, a termelt kendert és gyapjút maguk megfonják, megszövik s meg is varrják.

Minden jó tulajdonságai mellett is azonban, most a székely nép szinte a legelhagyatottabb e hazában. Közönyösen nézzük, miként vándorolnak ijesztő mérvben Oláhországba s nem jut senkinek eszébe, mily becses anyagot engedünk ki hazánkából idegenbe. A kivándorlást a legvégső anyagi szükség és nyomor idézi elő, addig, a míg ennek a fajnak idehaza megvan mindennapi kenyere, nem megy idegenbe, nem megy ez az ősi fészekből vándor-utra s ha igen is, csak ideiglenesen s pénzkeresményével haza tér az ősi fészekhez.

Ezen itt felsorolt tényekkel s a nép jelenlegi helyzetével számolva, nem tartom feleslegesnek rámutatni a jövő teendőire.

Midőn egy népfaj tulszaporá voltánál fogva az ősi tűzhely körül létfenntartása eszközeit megtalálni többé már nem tudja és új meg új rajok kibocsátásával segít a helyzetben, magának az ország törvényhozásának hazafias kötelessége e rajok elhelyezéséről gondoskodni. Telepítési politikának elmaradott voltát mi sem illusztrálja fényesebben, mint az a körülmény, hogy a míg Bukovina csángóit a déli vidékre telepítettük, addig a székelyeket kiengedtük s kiengedjük ma is Oláhországba vándorolni. Midőn a mezőség a telepítés keresztülvitelét megkezdte, elmentünk s hoztunk a Balaton partjáról halászokat ide, pedig mindenki tudhatná, hogy a Balaton vidéki nép olyan, mint a rucza, reggeltől estig a vízben úlni és halászni szeret. Nem célom a telepítés rendszerével körülményesebben foglalkozni most, majd arra is rátérünk, de a jövő munkájának a telepítési rendszert tekintve, elengedhetetlen kellékek tartom, hogy az első sorban is a székelyekre terjedjen ki s e fajt telepítse itt e hazában meg! Nagy általánosságban pedig az ügy sikerére feltétlenül szükségesnek tartom, hogy a telepítés keresztülvitele oly egyénekre bizassék, kik a székely fajt teljesen ismerik, gondolatmenetével s lelki tulajdonaival számolni tudnak. S minden telepítés keresztülvitelénél számoljanak a nép helyzetével, hegyes vidék lakóit ne telepítsék a mocsarak közé s viszont.

A népet foglalkozása körében megfigyelni s azon ágazatokban hasznos dolgokra tanítani, melyből életfenntartására az erőt meríti, az ujkor kívánalma. Felesleges újra említenem, miként a székely földművelő nép volt ős időktől fogva. Míg az ekeszarvát és a kardot felváltva kellett viselnie, a kor akkori állapota lehetővé tette a megélhetést. Amde mikor

kellott! A szerelemből nekem csak hangulatokra volt szükségem; azok éltették, azok táplálták a lelkeket, de így, ez a házasságbeli szerelem — ez nem nekem való. Ez tett engem tönkre, ez vette el minden munkakedvemet. Pedig, lásd, szerettem az asszonyt, ő is engem és mégis mennyi kint, mennyi szenvedést okoztunk egymásnak. No de majd leszámolok veled is. Mindenkiel.

Felállt a székéből és járkálni kezdett a szobában. Nehéz, kellemetlenül nyikorgó, készen vett cipőinek kopogását mintha most is hallanám s őt magát mintha most is ott látnám sétálni fel s alá a szoba félhomályában és mintha a beszédét is hallanám, úgy, mint akkor.

— Tudod, hogy elcsaptak az ujságtól?

— Tudom és azt is tudom, hogy ezért vagy így elkeseredve. Csak az nyugtat meg engem, hogy te máskor is voltál már így, de csak addig, míg újból nem kaptál helyet.

— Eh, végre megutáltam ezt a cselédi állapotot! A dolog vége az, hogy ujságírónak nincs biztos kenyere. S a kinek nincs biztos kenyere, annak nem szabad megnősülni. Igaza van a feleségemnek. Ilyen pályán élő embertől aljasság megnősülni. Valóságos aljas család! Az is igaz ugyan, hogy ő tudhatta az állapotomat, mikor elvettem — hát miért jött hozzám? Miért? Mert szeretett és mert a szerelmes ember se nem lát, se nem hall, se nem gondolkodik, csak szeret. Én is láthattam vona a jövőt, hát miért vettem el? Mert szerettem. Punktum. A természet beleoltja ezeket az átkozottul erős érzéseket az emberekbe és azután magukra hagyja őket. Hadd kinlódjanak velők!

Pedig, hogy biztam magamhoz, hogy én sohase fogok úgy megszeretni valakit, hogy el is vegyem! Hogy biztam a hangulataimhoz, melyek csak napokig tartottak! S ime, utolért a nemezis. Egy hangulatomban tévedtem. Azt hittem, hogy igazi erős szerelem. Vagy talán az is volt. Mindegy már akármilyen volt. Elég az hozzá, hogy tönkre tett! Addig, ha nem volt pénzem, nem ettem, de a mellett dolgoztam és meg volt az életkedvem. A magam nyomoruságát elbirtam, az övékét nem bírom. És ez az állapot még meddig tarthat? Minden ujságnál elég ember van. Sőt sok is! És én miattam nem dobhatnak ki senkit sehonnán.

Mert én nem vagyok a kiadó ur unokaöccse, mint az volt, a kinek a kedvéért nekem felmondtak.

Nem tudok meg élni. Így van. Az ember harminczöt éves és nem tud a családjának kenyeret keresni.

Igaza van az asszonynak, hogy rutul megcsaltam. Mert akkor, mikor elvettem, azt mondtam neki, hogy annyit mindig meg tudok keresni, a mennyiből eltarthatom s ime, nem tudok még annyit sem.

Persze, én akkor azt hittem, hogy a kenyér nem eshetik ki munkabíró ember szájából. Persze hogy nem eshetik ki annak a szájából, a ki két keze munkájával keresi a kenyerét. Annak biztos a kenyere holtá napjáig, de a miénk, az nem biztos. De hát hiába, ha nem születtem se költőnek, se zsák-hordónak, hát mit csináljak.

— Próbálj irni valamit, — mondtam neki akkor újra meg újra, — ez meg is nyugtat és egy kis pénz is hoz a konyhára.

— Nem tudok! Nincs egy gondolatom se! Az

én gyér írói vénámat csak a legényélet gondatlan könnyelműsége tartotta fenn. A léha, könnyű szerelmek történeteit, melyeknek én voltam a hőse, azokat tudtam én csak megírni; azokat és a szentimentális szerelmi hangulatokat. Ezeknek vége lett és vége lett az én írási tudományomnak is.

Az életről, melynek nyomorát érzem, csak utálattal, megvetéssel tudnék írni, sőtét, kétségbeejtő dolgokat, s ezek nem kellenek az embereknek.

A vidám, pajkos históriáknak még vége. Nincs nekem itt már mit keresnem. El is megyek innen.

Más pályát nem kezdhetek szürkülő fejjel és mit is kezdhetnék? Sok az ember, kevés a pálya. Még a diplomás emberek se tudnak megélni, hát az ilyen félbemaradt jogász, a kinek csak egy szigorlata van, mit csináljon!? És nincs is kedvem tovább kinlódni. Meguntam. Jól mondta a feleségem, hogy az ilyen embernek, mint én, legjobb, ha megdöglik...

Sokat összebeszéltem még akkor este szegény Eleméri Sándor, de én bizony, megszokván az ő lamentációit, nem vettem komolyan az ő beszédét.

De másnapra komolyan kellett vennem. Mikor ott feküdt átlőtt homlokkal a szegényes kis lakásban, nyomoruságos, piszkos ágyán.

Az asszony abban a szobában, a hol a halott feküdt, valami ruhát mosott a gyerekeknek, a mikor beléptem. Minden részvét nélkül mondta, rámutatva a halottra:

— Persze ez volt a legkönnyebb megoldás! A férfiak ezt tudják a legkönnyebben megtenni. Mert könnyebb is megtenni, mint élni... Milyen gyávaság!

És igaza volt az asszonynak. De annak a sárga halottnak is igaza volt.

a civilizáció hatalma a fegyverforgatást kiütötte kezéből s az ősi barázdák forgatásán kívül más nem maradt, lényeges terhekkel szaporítá a megélhetés gondjait. Évtizedek multak már el s ha e tekintetben keressük az ujkor alkotásait, aligha a semminél többet találunk s a kutató még ma is megtalálná némely helyen a faekét, s az egész székelyföldön az egyoldalú gazdálkodást igen kevés kivétellel.

Plinius.

Ujdonságok.

A királyné emlékezete. Szeptember 10-én mult két éve, hogy Erzsébet királynét Genfben meggyilkolták. A szomorú évforduló napját országszerte megünnepelték. Városunkban a templomokban tartott istentiszteleteken az összes hivatali testületek és intézetek növendékei tanáraik kíséretében megjelentek és kegyeletes módon rótták le a hálaadókat.

Kinevezés. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter Huber Antal helybeli ipari szakiskolai ideiglenes minőségű segédművezetőt jelen állásában véglegesítette.

A tisztviselők fizetésrendezése. A pénzügyminiszter legutóbb — mint nekünk írják — kidolgoztatta minisztériuma számvevőségében az állami tisztviselők fizetésrendezésének tervezetét. A munkálat, mely most közel áll teljes befejezéséhez, és a nyugdíjkérdésnek a fizetésemeléssel arányos megoldását is felöleli, hir szerint két részre oszlik, a melyek mindegyike más és más alapon való fizetésemelésre vonatkozik. A tervezet egyik része azon alapon készült, hogy a magyar állami tisztviselők fizetését teljesen egyenlővé tennék az osztrák tisztviselők fizetésével. De, mert a többlet, a mely ily módon előáll, rendkívül nagy, a pénzügyminiszter elkészítette a tervezet második módját is; ez is abból indul ki, hogy a fizetéseket az osztrák tisztviselők alapfizetésével egyenlővé tegyék, de a többlet leszállítását oly módon éri el, hogy egyes fizetési osztályokban csökkentse a fokozatok számát. — E fontos munkálatok előkészítésének legközvetlenebb célja kétségtelenül az volt, hogy a pénzügyminiszter kétszen kívánja tartani a fizetésemelés fontos kérdésére vonatkozó előmunkálatokat, melyek kimerítő képet adnak a megvalósításhoz szükséges költségekről. Hogy a terv mostanában megvalósuljon, arra a mai pénzügyi viszonyok mellett, sajnos, alig van kilátás. Akik a munkálat előkészítéséről tudnak, azt hiszik, hogy csak az 1902-iki költségvetés alkalmával lehet majd gondolni a fizetésemelésre. De akkor sem egyszerre egészében.

Esküvő. Szabó András, ref. kollegiumi rendes tanár, lapunk dolgozó társa f. hó 10-én délután 3 órakor tartotta esküvőjét Bokros Irénnel, Sz. Demeter Dénes v. tanácsos és neje Fábrián Ilona nevelt leányával.

Telephon vármegyénkben. A telephon kérdése — mint még azt a tavaszon jeleztük — ez évben csakugyan a megoldás stádiumába jut. Az ügyet dr. Damokos alispán még a mult év december havi rendkívüli közgyűlésén ismertette, amelyet akkor a törvényhatósági bizottság elfogadott, amit annyival is inkább tehetett, mivel az semmi újabb terhet nem ró a vármegye közönségére. A tervezet szerint az oklándi és a sz.-kereszturi szolgabírói hivatalok a központtal való kapcsolása van felvéve, amelynek felállítására, költségvetés szerint mintegy 12.000 koronát igényel. A miniszter ez összegnek mintegy 60%-át, tehát ca 7200 koronát az Országos távbeszélő-hálózat kiegészítése terhére engedélyezte és nem 600 frtot, mint azt egyik fővárosi lap írja. A terv szerint a sz.-kereszturi központi vonalat a vasut mentén felállított táviró oszlopokon kellett volna elhelyezni, amit a miniszter, tekintettel arra, hogy így a telephon-huzallal az esetleges távirati mozgósítást le lehetne olvasni, önálló oszlopokra kíván elhelyezni. Ilyen formán a költség többlet mintegy 3000 koronával szaporodott, amely összegre szeptember havi törvényhatósági közgyűlés elé Damokos alispán előterjesztést tesz s az utaláp fölőslégéből kéri az összeget előirányozni. — A telephonhálózat berendezéséhez szükséges összes kellékek már megérkeztek s az oklánd-központi vonal építéséhez még e hó folyamán hozzákezdének. Mint értesülünk, abban az esetben, ha a két főirány be lesz állítva, a szomszédos vármegyékkel is keresztül vitetik a kapcsolást, amikor aztán a fővárossal is telephon összeköttetésben leszünk.

Az aszfalt-bizottság 8-ikán tartott ülésében megállapította az egyes aszfalt-járdákat összekötő,

lapos kőből készítenő átjárók vonalait. Eszerint átjárók rakatnak le: 1. Kórház—Haberstumpf-féle ház, 2. Jézus-kutja—Kovács D.-féle ház, 2. Suszter D.-féle ház—Kir. törvényszék (a két járda vége), 4. Veszprémi-féle pusztatelek—Kassay I.-féle ház (Betlen-utca keleti szeglet), 5. Farczady kereskedés—Orbán D. szabó üzlet, 6. Szenkovics J.—Drágomán üzletek, 8. Csere-utca—A.-malom-utca szegletek, 9. Bálint asztalos—Szombatfalvi-utca szeglet; ha a meglévő kockakő engedi, úgy még az Orbán D. szabó-üzlete és a ref. kollegium között is fog készíttetni átjárót. Az átjárók szélességét a bizottság 1 m. 80 cm. szélességben állapította meg s azoknak gyors keresztülvitelét a tanács különös figyelmébe ajánlotta.

Halálozások. F. hó 8-án hunyt el Grodk Béla magántisztviselő Budapesten. Haláláról a család a következő jelentést bocsátotta ki:

Özv. Groák Béláné szül. Szabó Kata ugy saját, mint fia Laczika és az összes rokonság nevében is fájdalomtelt szívvel tudatja, hogy felejtethetlen jó férje, a legjobb atya, illetve fia és rokon, Groák Béla nyug. cs és kir. hadnagy, fiatal életének 29-ik, boldog házasságának 4-ik évében, hosszas szenvedés után mai napon reggeli fél 6 órakor elhunyt. A megboldogult hült tetemei hétfőn, f. hó 10-én, délután 3 órakor fognak Budán, a XVII. számú helyőrségi kórház halottas házában, az ev. ref. hitvallás szertartása szerint megáldatni és a katonai sírkertben örök nyugalomra helyeztetni. Budapest, 1900. szept. hó 8-án Özv. Groák Gyuláné, mint édesanyja. Özv. Szabó Károlyné, mint anyósa. Dr. Groák Ernő, Malvin férj. Radó Bertalan és Groák Ödön mint testvérei. Radó Bertalan, Beczassy Juliska férj. Szobotka Rezsóné, dr. Beczassy Gyula, Szabó Erzsébet férj. Kovács Mórinczné, Szabó Margit férj. dr. Jakabházy Zsigáné, dr. Szabó Károly, Szabó Kálmán és Szabó Ilonka mint sógornői, illetve sógorai.

Tegnap, 15-én reggel hunyt el id. Tibád Gergely tekintélyes városi polgár, a megyei törvhat. bizottságnak tagja életének 53-ik, házasságának 29. évében, Temetése holnap 17-én d. e. 10 órakor fog megtörténni a r. kath. vallás szertartása szerint. Halálát neje, szül. Barkóczy Juliánna és nyolcz gyermeke siratja.

Székely kérdés. Egy nem rég megjelent kis füzetben Mika Ottokár azt a javaslatot teszi, hogy a székely társadalom alapítson egy székely ipari termékeket értékesítő részvénytársaságot, vagy helyesebben szövetkezetet, tőkepénzesek, de még inkább az érdekelt kisiparosok és gazdák részvételével, mely a már honos házi és kisipari cikkeknek lendületet adjon. A társaság, mely nem üzérkedési célzattal alakulna, azt hiszi, hogy mégis jól prosperálhatna s e mellett egy olyan célt szolgálna, melynek következményei kiszámíthatatlanok, mert a székely megyékben a fa, agyag, szalma, nád és szövő házi ipar és a kis ipar körébe vágó butor-, bőr- és más létező iparágakat fejlesztené, versenyképessé tenné, új iparágakat honosítana meg, s ez által az általános vagyonosodást előmozdítaná, a megélhetést itthon minden törekvő munkás egyének biztosítaná. A társaság székhelyéül a geográfiailag központi Székely-Udvarhelyt tartaná legalkalmasabbnak, mely székhelynek fióktelepei lennének Csikszterda, Sepsiszent-György, Kézdivásárhely, Maros-Vásárhely és Torda, a mely helyeken a társaság a vidékekről a versenyképes ipari termékeket készpénzzel bevinné, raktározná s a központi igazgatóság azok értékesítéséről az ország minden részében gondoskodnék. Ezzel megkönnyítené a termelést, mert az előállító vállálról az értékesítés nehéz munkáját levinné és az által elősegítené a tökéletesebb és nagyobb produktíót. A társaság gondoskodása arra is kiterjedne, hogy azok az ipari cikkek előállítására, melyek az országban s esetleg az ország határain túl is piacra találjanak, de még a székelyeknél meghonosítva nincsenek, ha azok készítéséhez a feltételek különben megvannak, meghonosodjanak, akár a kormány segítségével, akár anélkül.

Az álvégeladások ellen. Udvarhelyvármegye közgazgatási bizottsága 12-én tartott gyűlésében az alispáni jelentéssel kapcsolatban Ugron János orsz. képviselő, biz. tag az álvégeladásokra hívta fel a bizottság figyelmét. Az ügyet mi lapunk hasábjain közlebről tettük volt szövé, hogy az ilyen alkalmi eladások a közönség becsapásán kívül a tisztességes üzletembereket is károsítják. Ugron kérte az alispánt, hogy az ilyen, talán éppen engedély nélküli, alkalmi elárúsítást rendező üzlettulajdonosok ellen alkalomadtán a legszigorubb eljárást sziveskedjék megindítani. Damokos alispán válaszában megjegyezte, hogy ilyen engedélyeket az iparhatóság adja ki s azok ellen még egyetlen egy alkalommal sem adtak be hozzá panaszt; gondja lesz rá, hogy a fel-

merülhető esetben a legszigorubb eljárás vezettségbe az illető ellen. — Az ipartörvény elleni kihágási ügyek felülbíráásával a kereskedelemügyi miniszter azt az ujtást hozta be, hogy minden konkrét esetben, amidőn az efféle kibágási ügy a benyújtott fellebbezések következtében harmadfoku elbírálás céljából elébe kerül, kimondja, hogy a megbüntetett üzlettulajdonos köteles az ipartörvény 51. §-ban előirt engedélydíjat utólagosan megfizetni s az alkalmi eladás ideje alatt a kimutatható 10%-át az iparhatóságnak beszolgáltatni. Méltán illeti példás büntetés az ilyen üzlettulajdonosokat, akik a törvényben meg nem engedett hamis végeladásokat és mindenféle alkalmi olcsó elárúsításokat eszközölnek. Hihetetlenül olcsó, állítólagos üzletfelosztás érdekében okáziókat rendeznek, anélkül, hogy ehhez a törvényszabta iparhatóságok engedélyét megszereznék.

Uj pótadó. Lapunk mult heti számában ilyen czimmet megirt híreket többen akként értelmezték, hogy az abban említett vármegyei költségvetésére 3% és a tisztí nyugdíjalap költségvetésében mutatkozó hiány fedezésére 2%-os pótadó — újabb adók s mint ilyen, újabb terheket ró a vármegye közönségére. Sietünk kijelenteni, hogy az érintett pótadók már régebben meglettek szavazva s ez alkalommal Damokos alispán a f. hó 17-iki közgyűlés elé ezeknek csak a jövő évre, 1901-re, való kivetése iránt tett előterjesztést. A megyei pótadó így tehát nem hogy szaporodást mutatna, de 1%-al, a betegápolási pótadóval, kevesebb.

A czimkórság alkonya. Az új korszak és ujtás szelleme mindenhez hozzá nyul, még a nagyra-becsült és tullicizált czimekhez is, amely igen sok esetben csupa jóakarattól megkeseríti sokak életét, már természetesen azokét, akiknek zokon esik, ha társadalmi állásuknál őket nagyobbra titulálják. A czimek fokozatai azonban manapság már sokat veszítettek értékükből, amióta a kutyabagosi harangozót is nagyságosnak titulálják vasárnap, amidőn a szomszédos fűdőre rándul s tudvalevőleg nadrágot huz és kivasalt inget ölt magára. Bizony nem sokat ér ilyenformán tehát már valóságos nagyságos urnak születni s hiába már ma minden kapacitálás: a csuf, prózai, praktikus világban a titulusoknak, a tudvarias szólásformáknak dealkonyodott. Legalább erre enged következtetni a kereskedelemügyi miniszternek egyik közelebről a közuti kerületi felügyelőknök és államépítészeti hivataloknak kiadott rendelete is, amelyben a közigazgatási intézkedések, határozatok, átiratok, rendeletek és különösen a jelentések és felterjesztéseknél eddig szokásban volt minden felesleges bürokratikus czifraság és terjedgősséget mellőzni rendel. Így például az ő hozzá teendő felterjesztésekben a „van szerencsém“, „bátor vagyok“, „mély tisztelettel jelentem“ stb. szokott kifejezések a rövid „jelentem“, „felterjesztem“ szókkal kívánja helyettesíteni. Ezt természetesen jó tudomásul venni minden közhivatalnak, hogy az alkalomadtán kapandó átiratok rövid és határozott szövege fölött nehog megütközék s talán udvariatlanság vádjával illesse az illető hivatalt. Vajha a többi miniszter is követné a megkezdett jó és praktikus mintát.

Egy hó közigazgatása. Udvarhelyvármegye közgazgatási bizottsága 12-én tartotta Hollaki főispán elnökle mellett e havi gyűlését, melyen az aug. havi darabok nyertek elintéztést. A tagok közül jelen voltak: dr. Damokos Andor, gr. Lázár Ádám, Sándor Mózes, Jung-Cseke Lajos, Ugron János, Diószeghy Samu, dr. Válcsik Ferencz, dr. Lengyel József, Roediger Gyula, Bedő Ferencz, Harmath Jenő, Perszián János, Lántzky Sándor és Ádám Albert, dr. Keith Ferencz, Szabó Gábor. Elsőnek dr. Damokos alispán tette meg jelentését. Alispáni iktatóra érkezett a tárgyalás alatt álló hóban 1794 ügydarab, amelyből 1389. db nyert elintéztést. Kórházi főorvosnak dr. Imre Domokos neveztetett ki, a ki a kórház vezetését f. hó 1-én átvette. Sajnálattal jelenti be, hogy a házi pénztári hivatal ellen a feyelmi vizsgálatot elrendelte, mivel a miniszter által kitűzött szoros határidőre a számadásokat nem készítette el. Az utóállítások megtartattak. Az állategészségügyi viszonyok a hó folyamán rosszabbodtak. Ugron János az alispáni jelentésnél az álvégeladásokra hívta fel a bizottság figyelmét, melyről lapunk más helyén emlékeztünk meg. — Ferenczy Gyula árvaszéki elnök jelentése szerint a vármegye árvaszéki elnök iktatójára érkezett 1724 ügydarab, előző hóról átjött elintézetlenül 278, amely közül összesen 137 db intézetett el. A gyámoltak és gondnokoltak

száma a hó végén 10470 volt. Sz.-Udvarhely város árvaszékéhez iktatóra érkezett 72, jul. hóról átjött 2, elintéztést nyert 70 ügydarab. — Dr. Lengyel József m. főorvos jelenti, hogy a közegészségügy állapota a megelőző hóhoz viszonyítva, nem kielégítő, mivel a heveny-bélhurut megyszerte nagy számmal lépett föl. Betegedés történt kanyaróban 4, vörhenyben 2, roncsoló toroklobban 5, hasi hagymázban 5, vérhasban 9, hőkhurutban 1. A megyei közkórházban ápolat betegek száma 75 volt. — Sándor Mózes kir. tanfelügyelő jelentése szerint az iskolákba beirt tanulók száma a 22,615-öt meghaladja. A városi elemi iskola 1. oszt. a gyermekek száma a 70-et már elérte s így tehát a párhuzamos osztály beállításáról gondoskodni kell. A beomlott körispataki iskola kőből épült és cseréppel volt fedve s így azt a szűgyanu nélkül örölte meg s csakis a véletlennek köszönhető, hogy szerencsétlenség nem történt. A feyelmi vizsgálatot különben úgy a községi előjáróság, mint az iskolaszék tagjai ellen be vezette. Ez alkalomból kifolyólag a megye összes intézetei szakértő által megvizsgáltattak s csakis a h.-almasi iskola egyik tantermét falrepedés következtében kellett be tiltani. — Harmath Jenő alügyész jelentése szerint a kir. törvényszék központi fogházában 1 vizsg., 16 elítélt, a sz.-kereszturiban 14 elítélt, a h.-oklándiban 15 elítélt, összesen 1 vizsg. és 45 elítélt fogoly volt letartóztatva. — Diószeghy Samu kir. főmérnök jelenti, hogy úgy az állami, mint a törvényhatósági utak az egész hó folyamán jók voltak, közlekedési akadály nem fordult elő. A betlenfalvi utszakasz építése halad, ugyszintén a f.-rákosi utszakasz építése is a rendes időre befejezést nyer. — Roediger Gyula kir. pü. igazgató bejelenti, hogy aug. hóban egyenes adóban befolyt 33,235.37 kor., hadmentességi díjban 348.—, bélyeg- és jogilletékben 5633.66, fogyasztási adóban 44,438.44, dohányjövédékben 33,173.29. Házadómentesség 5 esetben engedélyeztetett. — A tárgysorozat 179 pontból állott, melyből 148-at részben adóügyi fellebbezés, részben az adók késedelmes behajtása miatt a községeknél a felelősség kimondása képezett. A gyűlés 12 órára véget ért.

Öngyilkos körjegyző. Fancsali Dénes körjegyző e hó 12-én Farkaslakán öngyilkosságot követett el. Az elhunyt 56 éves és 25 éven keresztül lelkiismeretes és jómódu jegyzője volt a községnek. Halála okául nagyobb fizetési kötelezettségeit tartják, amelyeket mint kezes kellett teljesíteni, habár ez összegek távolról sem veszélyeztették existenciáját. Halálát neje Székely Zsuzsánna és leánya, ugyszintén nagyszámu rokonság gyászolja.

Szerkesztői üzenetek.

Kéziratok nem adatnak vissza. — Névtelen levelekre nem válaszolunk.

Szeptember. Ön is! — A versek nem állják ki a kritikát. Itt-ott van bennük ugyan egy-egy melegebb sor, de ez nagyon kevés ahoz, hogy laposságukat és fejelemetlen külső alakjukat expialja. Ez az egyenes igazság, amit jobb kár nélkül megtudni, mint kárral. Kiadót ugyan fog rá találni (mert már ma ugyan mi az ördög nem akad?), azonban ha kiadja, biztosan rajta fog veszíteni. — Szívesen mondtunk volna felőlük jobbat. (De majd még akadt volna olyan erős, szeptemberi kritikus, aki azzal gyanúsított volna meg, hogy nem tudjuk az anyagi érdeket a szellemi munkálkodástól elválasztani, s abból magunknak tőkét csinálunk!!)

B. V. H. A kérdéses „Banálítás“ című cikket közlésre nekünk is följánlották, azonban mivel azt, — ha részben igazat is adtunk annak — nem fogadtuk el; s azt csak olyan esetben közöltük volna, ha a czélzás — amit jól gyanított — még markánsabb vonásokban lesz kifejezve, mely hogy mennyire nem volt meg benn, abból tűnik ki legjobban, hogy — hol jelent meg

Nyomatott Becsek D. Fia könyvnyomdájában.

Nyilttér.*

A Sz. Udv. cz. lap 35-ik száma, a — „Különfélék rovatában“ — „Az ünnepek megtartása“ czim alatt, a többek között, az oklándi csendőrök figyelmét arra is felhívja, hogy kicsit a humoród mentén miért nem néznek szét? Elmondja botránykozását s azt is, hogy „különben a nép papjai után indul, mert az ottani r. k. plebános is kalákában kaszálatott vasárnap délelőtt.“

A Humoród mentén az abásfalvi gr. szertartásu esperessel négy róm. kath. plebános van; tiltakozom az ellen, hogy bármelyik is vasárnap kaszálat kalákát tartott volna. A mi pedig engem illet megtoldom azzal, hogy kevés széna termő helyeimet párczellánként mindeniket felébe kiadtam Tóth József, Szabó Dávid és Szolga Áron h.-karácsonfalvi gazdáknak. Belső telkemen a gyümölcsfák alját pedig tavasztól mostanig a libák kaszálják, nem lévén szabad, libát a mezőre bocsátani. Így 1900. évben sem kalákával, sem anélkül nem kaszáltattam. Ennyit az igazság érdekében.

H.-Karácsonfalván, 1900. szept. 10-én.

Szekeres János,
r. k. plebános.

László és Társa

elsőrendű angol férfi-szabók.

Budapest, London,
Dorottya-utca 7. 9. Cork. street.

Különleges genre angol szövetekben.

A nagyérdemű közönség b. figyelmébe ajánljuk, hogy a cég egyik képviselője jövő hét folyamán Székelyudvarhelyre a szövetséggyűteménnyel megérkezni fog.

Kívánatra mintákat bérmentve.

* E rovatban foglaltakért felelősséget nem vállal a Szerk.

Makulatura papiros métermázsánkint
7 forintért kiadóhivatalunkban eladó.

Székely-Udvarhelyen, a Szombatfalvi utcában 253. házszám alatt lévő emeletes kőházam, kerttel, udvarral és az összes melléképületekkel együtt, 1901. április hó 24-től számítandó 3—6 évre bérbeadó.

Az évi bérösszeg: 730 (hétszázharmincz) o. é. forint vagyis 1460 (egyezer-négyszázhatvan) korona.

Sebesi Ákos,
kir. közjegyző.

Kttüntetés:

Arany éremmel az 1900. párisi világiállításon az összes versenyzők között a hangszerek csoportjában.
Hadsereg szállításért ezüst éremmel.

STOWASSER J.

cs. és kir. udvari hangszergyáros,
a cs. és kir. hadsereg és m. kir. honvédség egyedül szállítója

BUDAPEST, II., Lánchíd-utca 5.

Iskolai és mesterhegedűk vonóval.
Gordonkák vonóval.
Nagybőgők vonóval.
Fuvolák.
Szárnykürtök.
Ősi magyar tárogató szabadalmazva.
Czimbalmak.
Elpusztíthatlan, erős hangú harmonikák.

Egy finom hegedű vonóval és tokkal 7 frt.

Templomi és más zenekarok részére szükséges fúvó- és vonó-hangszerek előnyös fizetési feltételek mellett, legjutányosabb árban szállíthatnak.

Községi dobok a legjutányosabb árban.

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve
Harmonika árjegyzék külön kérendő.
Magyarország legnagyobb

fúvó-, vonó- és ütő-hangszergyára

Uj czukrászat a Budapest-szálloda éttermében!

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy naponta friss tésztákat, tortákat és többféle czukrászsüt eményt tartok készletben. Előleges megrendelések kiváló gondnal és mérsékelt árban teljesíttetnek, ugyszintén fagyaltot is kívánatra bármikor készítek.

Teljes tisztelettel

Müller Károly (Budapest-szálloda.)

Mindennap friss tészták!

Csak nőket érdekelhet e szenzációs felfedezés! „Afroditin“ mellszépítő, a háremhölgyek csodahatásu laurus-írja, mely visszavarázsolja a női kebel elvesztett ifjui üdeségét, ruganyos teltségét. A testbört bársony-lágyságúvá és selyemfényűvé varázsolja. Ezen csodahatásu ír gyógynövényekből készül, tehát semmiféle ártalmas anyagot nem tartalmaz. Egy téglye ára használati utasítással 4 korona. Törvényesen védve. A pénz beküldésével vagy utánvétellel megrendelhető a

„Stearoptinum“ laboratoriumában: Budapest, VII. kerület, Mexikói-út 88. szám.

„STEAROPTINUM“

Budapesten a katonaságnál orvosilag rendelve.

Biztosan gyógyítja s a fájdalmat rögtön csillapítja bármily sebeknél: vágás, zúzódás, égés, fagyás, mindenféle kelevény, a női emlők gyuladása és gyűlése, a titkos betegségek, kiütések stb.

Egy adag ára használati utasítással együtt 2 korona.

A hatásáért kezeséget vállal, a mi ha elmaradna, — a pénzt visszaszolgáltatja a „Stearoptinum“ laboratoriuma. A pénz beküldésével vagy utánvétellel megrendelhető a „Stearoptinum“ laboratoriumában

Budapest, VII. ker., Mexikói-út 88. II. 25.